

ЧОРНОМОРСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ
ІНСТИТУТ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ
Кафедра публічного управління та адміністрування

Борисенко Наталія Олександрівна

ГРОМАДСЬКИЙ КОНТРОЛЬ У СФЕРІ ЗДІЙСНЕННЯ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ
В УКРАЇНІ

Спеціальність: 281 Публічне управління та адміністрування

АВТОРЕФЕРАТ

магістерської роботи на здобуття наукового ступеня
магістра публічного управління

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження. Головною ознакою правової, демократичної держави є забезпечення та захист нею прав і свобод людини і громадянина. Саме людина є найвищою цінністю у суспільстві, а її розвиток, задоволення потреб та інтересів визнається одним із фундаментальних завдань відкритої держави. Контроль займає важливе місце у діяльності як держави, так і громадськості. У ході демократизації суспільства все більшого значення набуває громадський контроль, що є необхідною умовою ефективного функціонування будь-якої держави.

Глобалізаційні процеси громадсько-політичної та соціально-економічної трансформації суспільства і держави вимагають створити систему ефективного контролю, оскільки останній у країнах розвиненої демократії або тих, які нещодавно обрали демократичний шлях розвитку суспільства, завжди спрямований на створення сприятливих умов для підвищення дієвості реалізації визначених завдань.

В сучасних умовах громадський контроль повинен стати дієвим елементом функціонування громадянського суспільства. На активізацію громадського контролю спрямовані й зміни в його нормативно-правовій базі, яка ще в повній мірі не освоєна суб'єктами громадського контролю.

Досліджувана проблематика контролю як гарантії законності діяльності публічної адміністрації з позицій науки публічного управління має важливе теоретичне і практичне значення для формування демократичної української держави та інститутів громадянського суспільства у ній.

Революція гідності актуалізувала тенденцію розбудови правової політики держави, де громадський контроль виступає саме тим соціально-правовим інститутутом, у якому концентрується найбільший потенціал до діалогу влади і суспільства.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. На сучасному етапі розвитку української державності фундаментальними дослідженнями у сфері державного контролю стали розробки таких українських та зарубіжних вчених, як: В. Авер'янов, О. Андрійко, І. Арістова, Д. Арутюнян, О. Бандурка, Ю. Барабаш, Ю. Битяк, В. Беляєв, О. Боровський, С. Братель, М. Бурбика, В. Венедіктов, В. Волинський, Н. Габараєва, В. Гаращук, І. Голосніченко, В. Гошовський, В. Долежан, В. Дубінчак, Д. Журавльов, Б. Гудз, А. Гурін, Н. Даньшина, О. Джафарова, Ж. Завальна, В. Заросило, І. Зозуля, М. Ісаков, Т. Кагановська, Д. Калаянов, Р. Калюжний тощо.

Праці цих вчених склали методологічну та науково-теоретичну базу для проведення детального аналізу громадського контролю у сфері здійснення публічної влади в Україні.

Нормативна база представлена положеннями Основного Закону, ЗУ, міжнародно-правові нормативно-правові акти, укази Президента України, постанови КМУ та відомчі нормативні акти, що регламентують питання бюджетування в Україні.

Емпіричну базу дослідження становлять статистичні й аналітичні матеріали регламентації процесів громадського контролю на державному та місцевому рівнях.

Інформаційну базу дослідження становили положення законодавчих та нормативно-правових актів з питань ГК, статистичні та аналітичні матеріали Міністерства фінансів України, Державної казначейської служби України, Держслужби статистики

України, відповідні монографії, наукові статті вітчизняних та зарубіжних вчених.

Об'єктом дослідження є проблема громадського контролю як категорії науки публічне управління.

Предметом дослідження є громадський контроль у сфері здійснення публічної влади в Україні.

Метою магістерської роботи є вивчення та детальний аналіз громадського контролю у сфері здійснення публічної влади в Україні, а також розробка шляхів підвищення ефективності громадського контролю в Україні.

Для реалізації даної мети поставлені такі **завдання**:

- узагальнити наукові напрацювання вітчизняних учених стосовно досліджуваної проблематики, а також визначити сутність, цілі та завдання громадського контролю в Україні;

- проаналізувати громадський контроль в контексті ефективного механізму протидії корупції;

- висвітлити перспективи громадського контролю у формуванні і розвитку громадянського суспільства;

- дослідити міжнародний досвід партнерства громадських організацій та публічної влади;

- розробити шляхи підвищення ефективності громадського контролю в Україні.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети в магістерській роботі було застосовано комплекс методів наукового дослідження. За допомогою проблемно-пошукового методу визначено проблему, підібрано й узагальнено джерела з теми дослідження та запропоновано шляхи її розв'язання; абстрактно-логічний було застосовано для аналізу існуючих джерел, теоретичного узагальнення й формування висновків.

Порівняльно-правовий і порівняльно-функціональний методи дали можливість дослідити нормативно-правове забезпечення розвитку громадського контролю в Україні та проаналізувати міжнародний досвід партнерства громадських організацій та публічної влади. Науково-догматичний метод використано при аналізові публічних та громадських слухань як новітніх форм контролю за законністю діяльності публічної адміністрації. Теоретико-методологічною основою магістерської роботи стали фундаментальні положення, дослідження українських теоретиків та практиків сфери публічного управління.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у тому, що автор здійснив спробу комплексно та всебічно дослідити питання здійснення громадського контролю у сфері здійснення публічної влади в Україні.

вперше:

- обґрунтовано поняття публічних та громадських слухань як новітніх форм контролю за законністю діяльності публічної адміністрації.

- систематизовано наукові положення з визначенням сутності, цілей та завдань громадського контролю в Україні.

удосконалено:

- виділення напрямів діяльності публічної адміністрації, що мають пріоритетне значення як предмет контролю законності діяльності, за ознакою істотності впливу на забезпечення безпеки людини, держави.

дістало подальшого розвитку:

– теоретичний підхід, що формування громадянського контролю в нашому суспільстві неможливо поза реалізації модернізаційного проекту, що передбачає побудову такого дослідницького простору, в якому два цих процес – формування громадянського контролю і публічна влада – виступають в якості взаємообумовлених.

Апробації. Основні наукові результати роботи висвітлені у тезах на Всеукраїнській науково-практичній конференції «Могилянські читання – 2019» на тему «Теоретичні основи проблематики громадського контролю у сфері здійснення публічної влади».

Практичне значення. Розроблені в дослідженні теоретичні положення доведені до рівня конкретних пропозицій можуть бути реалізовані у вітчизняній практиці державної політики громадського контролю у сфері здійснення публічної влади в Україні.

Результати дослідження можуть бути використані при підготовці та викладанні у вищих навчальних закладах курсів та спецкурсів з проблем менеджменту, управління політичними процесами, психологією управління, зокрема, при підготовці курсів «Публічна влада», «Контроль в сфері публічного управління» тощо.

Структура та обсяг роботи. Магістерська робота складається зі вступу, трьох розділів, які містять вісім підрозділів, висновків, списку використаних джерел та літератури, який налічує 95 найменувань. Загальний обсяг роботи складає 96 сторінок, із них 86 сторінок основного тексту.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми, сформульовано мету та основні завдання, об'єкт і предмет, методи дослідження, висвітлено наукову новизну і практичне значення виконаної роботи. Наведено результати апробації основних положень та особистий внесок автора дослідження.

У **першому розділі** «*Теоретичні засади дослідження громадського контролю у сфері здійсненні публічної влади*» висвітлено теоретичні основи проблематики ГК у сфері здійснення публічної влади та проаналізовано сутність, цілі та завдання громадського контролю в Україні.

Підрозділ 1.1. «Теоретичні основи проблематики громадського контролю у сфері здійснення публічної влади» присвячений теоретичному аспекту дослідження даного питання. Вказано, що проблеми демократизації державного управління обговорювалися і піддавалися критиці в безлічі наукових і філософських праць в різні історичні епохи, зокрема не є виключенням питання громадського контролю над органами влади. ГК є невід'ємним елементом громадянського суспільства, і його ефективність прямо пов'язана з останнім. Очевидно, що аналіз стану ГК передбачає розгляд актуальних проблем в тісному зв'язку зі станом громадянського суспільства.

У сучасній науці державного управління поняття контролю значно трансформувалося, а іноді і зовсім сприймається як інструмент реалізації громадянського волевиявлення в таких своїх проявах, як експертиза законності діяльності органів державної влади, ефективності та прозорості інституту виборів, державних закупівель.

У висновках вказано, що більшість теоретиків та практиків публічного управління вважають, що ГК має спрямовуватись на досягнення максимального результату щодо діяльності органів влади, з паралельним дотриманням принципів існування ГК як

інституту правової держави. Формами громадського контролю можна визначати зовнішні способи здійснення ГК. Так, до форм контролю за органами місцевого самоврядування перш за все можна віднести заходи спрямовані на збір інформації щодо відповідності інтересам територіальної громади.

У підрозділі 1.2. «Сутність, цілі та завдання громадського контролю в Україні» визначено зміст та функції ГК в Україні. Зазначено, що особливістю сучасного етапу розвитку нашої держави є те, що упродовж останніх років в Україні сформувалося зріле громадянське суспільство з високим ступенем відповідальності за власну роль у підвищенні ефективності системи державного управління. Завдяки зусиллям найбільш активних верств громадськості стало можливим проведення реформ, спрямованих на відновлення обороноздатності держави, підвищення ефективності діяльності її правоохоронних органів. Взаємодія представників громадських об'єднань з органами державної влади дає змогу спільно досягати поставлених перед цими органами цілей та завдань, сприяти їх розвитку, своєчасно нівелювати вплив негативних чинників, що знижують якість їх роботи.

Зроблено висновок, що ГК є дуже важливою складовою розвитку демократії в діяльності публічного управління. ГК не є інструментом примусу, з його допомогою неможливо наказати владі здійснювати необхідні суспільству дії, проте він є принциповою основою та своєрідним базисом існування сучасної правової держави та громадянського суспільства.

У другому розділі «Формування та реалізація громадського контролю в Україні: поточний стан та перспективи розвитку» проаналізовано нормативно-правове забезпечення розвитку ГК в Україні, досліджено громадський контроль як механізм протидії корупції, а також висвітлено перспективи ГК у формуванні і розвитку громадянського суспільства.

У підрозділі 2.1. «Нормативно-правове забезпечення розвитку громадського контролю в Україні» вказано, що нормативною основою здійснення ГК в Україні є Основний Закон, зокрема ч. 1 ст. 5 передбачає, що єдиним джерелом влади в Україні є народ, котру він здійснює безпосередньо та через ОДВ та ОМС. Згідно ч. 1 ст. 38 Основного Закону, громадяни мають право брати участь в управлінні державними справами. Зазначено, що саме сукупність передбачених законодавством України форм залучення громадян до державного управління і складає основу ГК. Разом з тим, у чинних нормативно-правових актах, хоч і часто вживається поняття «громадський контроль», однак відсутнє його нормативне закріплення.

У висновках зазначено, що аналіз зазначених законопроектів підтверджує відсутність у вітчизняній законотворчій діяльності не лише однозначної концепції, а й спільного бачення основних ознак та складових елементів ГК, включаючи загальні положення його визначення, а також принципів, завдань, предмету, суб'єктів, об'єктів, форм, процедур та гарантій здійснення такого контролю. Наголошено, що необхідною умовою позитивних змін у цій сфері є якісне зростання громадських організацій, підвищення їхньої компетенції, інституційної та ресурсної спроможності, покращення комунікацій, пошуку й використання нових технологій забезпечення громадського контролю, підвищення професійного рівня громадян безпосередньо залучених до реалізації ГК.

Для вирішення вказаних зазначених пропонується розробка та прийняття

спеціального закону про ГК, а також формування якісно нового типу особистості, свідомої своїх прав і обов'язків громадянина, розвиток сильного громадянського суспільства та народовладдя у державі. Удосконалення та уніфікація нормативно-правового забезпечення ГК в Україні сприятиме ефективнішому функціонуванню цього інституту взаємодії суспільства і держави.

У підрозділі 2.2. *«Громадський контроль як механізм протидії корупції»* зазначено, що ГК являє собою невід'ємну складову частину найбільш ефективного демократичного механізму впливу суспільства на публічну владу – механізму громадської думки, яка в демократичній державі і є істинною «четвертою владою». У загальному випадку об'єктом громадської думки може стати будь-який факт, який інформаційно доступний, тобто про яку є достатньо інформації для складання думки, що викликає дискусію і зачіпає або групі, або індивідуальні інтереси.

Стверджується, що сьогодні більшість українських каналів знаходяться у власності олігархів, тому висвітлюють події суб'єктивно, як вимагає керівництво. Отже, за останні роки спостерігаємо тенденцію, коли журналістика не в змозі якісно подати матеріали того чи іншого розслідування у корупційних справах, натомість, навпаки, зустрічаємо часті наклепи без правових підстав.

У висновках вказана необхідність більш широкого використання державою потенціалу суспільства в механізмі протидії корупції. Громадські інститути вважають завдання подолання корупції ключовими, але не цілком включилися в її рішення. Поліпшенню ситуації сприятиме впровадження в програми і плани по боротьбі з корупцією механізмів залучення в цей процес громадських інститутів. Такі дії інститутів громадянського суспільства мають на меті підвищення ефективності діяльності органів публічної влади та місцевого самоврядування, а також державних і муніципальних організацій та установ в процесі вироблення і реалізації ними державної політики.

У підрозділі 2.3. *«Перспективи громадського контролю у формуванні і розвитку громадянського суспільства»* зазначено, що досягнутий багатьма країнами в області побудови демократичних інститутів і захисту прав людини, демократії в деяких регіонах світу як і раніше нестійкі, а їх інститути занадто слабкі для забезпечення ефективного управління.

Зусилля щодо заохочення та зміцнення демократії повинні починатися з проведення вільних і прозорих виборів, незалежної судової влади, прозорого державного управління та активного громадянського суспільства. Держави, які поважають права своїх громадян і дозволяють всім їм брати участь в ухваленні рішень можуть ефективніше використовувати творчий потенціал громадян і забезпечити соціально-економічні умови, що сприяють сталому розвитку. На Рисунку 1 відображені основні позиції, які повинна мати ефективна модель взаємодії громадськості з органами публічного управління.

Зроблено висновки, що головним призначенням інститутів громадянського суспільства є забезпечення можливостей для задоволення багатоманітних інтересів і потреб членів суспільства. ГК є визначальним фактором формування громадянського суспільства, без якого неможлива побудова демократичної, правової держави і здійснення модернізації економіки і суспільства.

У *третьому розділі «Шляхи формування ефективної моделі партнерства громадськості та інститутів публічної влади»* досліджено міжнародний досвід партнерства громадських організацій та публічної влади, розкрито питання публічних та

громадських слухань як новітніх форм контролю за законністю діяльності публічної адміністрації, а також визначено шляхи підвищення ефективності ГК в Україні.

Рис. 1. Основні позиції, які повинна мати ефективна модель взаємодії громадськості з органами публічного управління.

У підрозділі 3.1. «Міжнародний досвід партнерства громадських організацій та публічної влади» вказано, що основним завданням будь-якої демократичної держави полягає в забезпеченні конституційних прав і свобод людини і громадянина. Органи державної влади не завжди здатні сумлінно і ефективно виконувати свої обов'язки за відсутності зворотного зв'язку і контролю з боку суспільства в особі громадян держави і різних громадських організацій. Безконтрольна влада схильна до корупції, знижується рівень раціональності та ефективності державного управління. ГК – це механізм, який дозволяє суспільству в особі окремих громадян, організацій громадянського суспільства контролювати владу як на етапі впровадження і етапі реалізації рішень, так і оцінки результатів. Зроблено висновки, що протягом останніх років у країнах з розвинутою формою представницької демократії в усьому світі можна спостерігати посилення руху щодо збільшення залучення громадян до урядування. В умовах інформаційної інтеграції вивчення позитивного зарубіжного досвіду набуває особливої важливості. Науковий

аналіз позитивного зарубіжного досвіду участі громадськості в прийнятті державницьких рішень та його подальше узагальнення з метою імплементації в Україні створює основу для практичного удосконалення чинного законодавства, що регулює організацію та здійснення ГК.

У підрозділі 3.2. «Публічні та громадські слухання як новітні форми контролю за законністю діяльності публічної адміністрації» з'ясовано, що в умовах нинішніх трансформацій органів державної влади, інтеграційних процесів, тенденцій децентралізації влади, публічній адміністрації необхідна підтримка громадян та контроль з боку територіальної громади. ГК – це демократичний інститут залучення громадськості до управління державними справами, форма ГК за законністю у діяльності публічної адміністрації, що передбачає спільне обговорення територіальною громадою та ОМС/ОВВ на місцях питань місцевого значення з метою з'ясування думки громадян щодо якості і законності проектів нормативних актів органів місцевої та здійснюваного місцевого управління; проводяться на принципах добровільності, відкритості, прозорості, свободи висловлювань тощо. Зроблено висновки, що публічні та громадські слухання можна вважати новітніми формами контролю за законністю діяльності публічної адміністрації, так як за успішної умови подолання перешкод у їх реалізації можна досягти розбудови правової, демократичної держави та формування громадянського суспільства.

У підрозділі 3.3. «Шляхи підвищення ефективності громадського контролю в Україні» з'ясовано шляхи удосконалення ефективності громадського контролю в Україні. Зазначено, що підвищення ефективності громадського контролю не представляється можливим без оцінки розвиненості громадянського суспільства в Україні. Висока результативність громадського контролю в свою чергу малоімовірна при низькій мобілізації і слабкій артикуляції суспільних інтересів. Таким чином функції громадського контролю в повній мірі лежать в сфері специфічних функцій громадянського суспільства. На основі опрацьованих праць теоретиків та практиків публічного управління розроблено шляхи удосконалення ефективності громадського контролю в Україні, які висвітлені на рисунку 2.

Рис. 2. Шляхи підвищення ефективності громадського контролю в Україні.

ВИСНОВКИ

У магістерській роботі наведено нове вирішення актуального наукового завдання з обґрунтування теоретичних положень та розроблення практичних рекомендацій щодо ГК у сфері здійснення публічної влади в Україні. Результати дослідження дають підстави сформулювати висновки і рекомендації, що мають теоретичне та практичне значення.

1. У сучасній науці державного управління поняття контролю значно трансформувалося, а іноді і зовсім сприймається як інструмент реалізації громадянського волевиявлення в таких своїх проявах, як експертиза законності діяльності органів державної влади, ефективності та прозорості інституту виборів, державних закупівель і т. п. Найчастіше громадянську активність можна сприйняти як ядро протестного потенціалу. У свою чергу було б доцільно зауважити, що поняття ГК тісно пов'язане з підвищенням рівня громадянської культури і може виступати скоріше, як гарантія легальності протестної поведінки громадян.

Проблеми демократизації державного управління обговорювалися і піддавалися критиці в безлічі наукових і філософських праць в різні історичні епохи, зокрема не є виключенням питання ГК над органами влади. ГК є невід'ємним елементом громадянського суспільства, і його ефективність прямо пов'язана з останнім. Очевидно, що аналіз стану ГК передбачає розгляд актуальних проблем в тісному зв'язку зі станом громадянського суспільства.

На сучасному етапі розвитку української державності фундаментальними дослідженнями у сфері державного контролю стали розробки українських та зарубіжних вчених. Більшість дослідників сфери ГК визначають його як систему відносин громадянського суспільства з державою, яка ґрунтується на підзвітності органів державної виконавчої влади органам державної законодавчої влади (парламентський контроль) недержавним структурам («третьому сектору» та ЗМІ). Метою ГК, як стверджують науковці є дотримання законності, доцільності та ефективності управлінських рішень та спрямування діяльності в інтересах територіальної громади, тобто здійснення громадського контролю має базуватися на принципах законності, верховенства права, гласності, доцільності та ефективності. Так, дані принципи визначають загальну спрямованість функціонування демократичної та правової держави, в тому числі й діяльності органів місцевого самоврядування.

Отже, ГК є дуже важливою складовою розвитку демократії в діяльності публічного управління. ГК не є інструментом примусу, з його допомогою неможливо наказати владі здійснювати необхідні суспільству дії, проте він є принциповою основою та своєрідним базисом існування сучасної правової держави та громадянського суспільства.

2. ГК являє собою невід'ємну складову частину найбільш ефективного демократичного механізму впливу суспільства на публічну владу – механізму громадської думки, яка в демократичній державі і є істинною «четвертою владою». У загальному випадку об'єктом громадської думки може стати будь-який факт, який інформаційно доступний, тобто про яку є достатньо інформації для складання думки, що викликає дискусію і зачіпає або групові, або індивідуальні інтереси.

ГК як механізм протидії корупції, насамперед, у сфері державного та муніципального управління включає послідовність дій, здійснюваних громадянами та їх

автономними об'єднаннями з метою запобігання можливостей і усунення умов, що сприяють виникненню корупційних відносин, виявлення та припинення фактів корупції.

Практичний результат ГК як механізму протидії корупції полягає в тому, щоб уповноваженими на те органами державної влади була проведена перевірка всіх подій і фактів корупційного характеру, виявлених і представлених влади і суспільству за результатами громадської експертизи. При їх підтвердженні особи, безпосередньо причетні до факту скоєння корупції, повинні бути в судовому порядку притягнуті до адміністративної або кримінальної відповідальності відповідно до національного законодавства, а посадові особи, які допустили виникнення корупційних відносин в підпорядкованих їм органах влади – відправлені в добровільну або примусову відставку. При цьому повинні бути усунені і виявлені за допомогою громадського контролю умови і обставини нормативно-правового та організаційного характеру, що сприяли появі та поширенню корупційних відносин в органах влади.

3. Діяльність незалежних громадських інститутів багатьма чиновниками розглядається негативно. Вони часто ставляться до суб'єктів громадянського контролю (особливо до тих, хто має незалежну позицію, підтримує видання незалежних ЗМІ, має високий суспільний авторитет і відповідні джерела фінансування, в разі порушення завжди можуть критикувати владу, а також пропонувати конструктивні пропозиції щодо вирішення виникаючих проблем) як до дисфункціональних елементів, що заважають розвитку держави.

Високий рівень соціальної недовіри до громадської діяльності, а також впевненість багатьох чиновників в тому, що громадські організації – це просто ще один спосіб відмивання грошей і ухилення від податків, призводять до уповільнення розвитку інститутів ГК.

Різноманітність громадських ініціатив та ефективність діяльності інститутів громадянського суспільства завжди були показниками високої розвиненості демократичних принципів управління державою. В Україні ж багато форм взаємодії поки не набули широкого поширення. Зародження культури співпраці громади і державних організацій на противагу духу суперництва або підпорядкування, якісно інший розвиток механізмів політичної системи вимагають часу і взаємних зусиль акторів процесу.

Запит з боку влади на ГК, що знаходить своє відображення і в прийнятих на державному рівні документах (в тому числі – про громадський контроль) сприяє підвищенню легітимності органів державної влади. Однак в разі відсутності сильного громадського сектора, спроби заяв про необхідність реалізації форм ГК можуть призвести до зростання протестних настроїв і популізму. Для нівелювання подібних ризиків необхідна якісна трансформація розуміння суб'єктами громадського контролю реальних механізмів відстоювання громадських інтересів і більшу різноманітність дієвих практик ГК, які б знаходили відгук з боку органів державної влади.

Отже, цінність демократії в тому, що вона має можливість легітимізувати публічну владу. Висуваючи вимогу участі громадськості в процесах рішення суспільних питань і підзвітності органів публічної влади, демократія підвищує ймовірність легітимності таких процесів в очах самої громадськості. Справедливим є твердження, що участь громадськості є важливим елементом демократичного управління, оскільки вона має важливе значення для реалізації справедливого суспільства. Тільки беручи участь в процесах вироблення суспільно важливих рішень, окремі особи та їх об'єднання можуть

набувати впевненості в тому, що їхні потреби будуть повністю враховані. Тим самим підвищується життєздатність публічно владних ініціатив і шанси на їх успішну реалізацію в суспільному житті. Там де окремі індивіди і їх об'єднання глибоко залучені в процеси публічних рішень, найбільша ймовірність, що вони будуть сприймати такі процесияк легітимні.

4. ГК вигідний як суспільству, так і органам державної влади. Це робить державу більш відповідальною для того, щоб забезпечити роботу закону, поважати і захищати права і свободи людини і, отже, ефективно діяти для загального блага. Громадський контроль діє як сила, яка закликає державних службовців протистояти незліченним спокусам. Через тиск ГК чиновники змушені коригувати свої дії. Мотивуючи державу працювати ефективно, ГК забезпечує довіру і підтримку громадян. За підтримки суспільства компетентний орган сприймається в якості основи конструктивних пропозицій громадян для проведення необхідних реформ.

Протягом останніх років у країнах з розвинутою формою представницької демократії в усьому світі можна спостерігати посилення руху щодо збільшення залучення громадян до урядування. В умовах інформаційної інтеграції вивчення позитивного зарубіжного досвіду набуває особливої важливості. Науковий аналіз позитивного зарубіжного досвіду участі громадськості в прийнятті державницьких рішень та його подальше узагальнення з метою імплементації в Україні створює основу для практичного удосконалення чинного законодавства, що регулює організацію та здійснення ГК.

Проаналізувавши досвід зарубіжних країн у сфері організації та здійсненні ГК, можна відзначити, що в країнах ЄС та США розроблена ефективна законодавча система, яка надає повноваження різноманітним громадським інституціям та окремим громадянам здійснювати різноманітні контрольні функції. Варто зазначити також про існування налагодженої системи щодо здійснення повного інформування громадськості на всіх етапах державної діяльності, прийнятих рішень, реалізованих державних коштів.

5. Однією з важливих тенденцій останнього часу є вироблення і апробація нових інструментів, що допомагають вибудувати діалог держави і суспільства. З'являються тематичні переговорні майданчики і громадські об'єднання. Підвищення ефективності ГК не представляється можливим без оцінки розвиненості громадянського суспільства в Україні. Висока результативність громадського контролю в свою чергу мало ймовірна при низькій мобілізації і слабкій артикуляції суспільних інтересів. Таким чином функції ГК в повній мірі лежать в сфері специфічних функцій громадянського суспільства.

Як вказує ряд дослідників, несформованість нормативно-правової бази і низький рівень довіри населення до інституту ГК не дозволяють в найближчій перспективі говорити про різку зміну характеру залучення неурядового сектору в процес прийняття політичних рішень.

Різноплановість громадських ініціатив і ефективність діяльності інститутів громадянського суспільства завжди будуть показниками високої розвиненості демократичних принципів управління державою. В Україні ж багато форм взаємодії поки не набули широкого поширення. Зародження культури співпраці громади і державних організацій на противагу духу суперництва або підпорядкування, якісно інший розвиток механізмів політичної системи вимагають часу і взаємних зусиль учасників процесу.

На основі вищевикладеного дослідження, можемо сформулювати основні шляхи підвищення ефективності ГК в Україні:

- мобілізація молоді, підвищення рівня електоральної активності молодого покоління;
- соціалізація населення, популяризацію образу самодостатнього, здатного до захисту власних інтересів, суспільства;
- активне залучення досвідчених інститутів до роботи некомерційного сектора;
- формування експертних компетенцій у суб'єктів громадського контролю.

Анотація

У межах дослідження визначено, що головною ознакою правової, демократичної держави є забезпечення та захист нею прав і свобод людини і громадянина. Саме людина є найвищою цінністю у суспільстві, а її розвиток, задоволення потреб та інтересів визнається одним із фундаментальних завдань відкритої держави.

В сучасних умовах громадський контроль повинен стати дієвим елементом функціонування громадянського суспільства. На активізацію громадського контролю спрямовані і зміни в його нормативно-правовій базі, яка ще в повній мірі не освоєна суб'єктами громадського контролю. Революція Гідності актуалізувала тенденцію розбудови правової політики держави, де громадський контроль виступає саме тим соціально-правовим інститутом, у якому концентрується найбільший потенціал до діалогу влади і суспільства.

Об'єктом дослідження є проблема громадського контролю як категорії науки публічне управління. Предметом дослідження є громадський контроль у сфері здійснення публічної влади в Україні.

В магістерському дослідженні проаналізовано нормативно-правове забезпечення розвитку громадського контролю в Україні, висвітлено перспективи громадського контролю у формуванні і розвитку громадянського суспільства, здійснено детальний аналіз міжнародного досвіду партнерства громадських організацій та публічної влади, а також розроблено шляхи удосконалення ефективності громадського контролю в Україні.

У висновках зазначено, що громадський контроль вигідний як суспільству, так і органам державної влади. Це робить державу більш відповідальною для того, щоб забезпечити роботу закону, поважати і захищати права і свободи людини і, отже, ефективно діяти для загального блага.

Ключові слова: громадський контроль; публічна влада; громадянське суспільство, публічні слухання.

Annotation

The study has identified that the main feature of a rule of law, a democratic state is the protection and protection of human and citizen rights and freedoms. It is man who is of the highest value in society, and his development, satisfaction of needs and interests is recognized as one of the fundamental tasks of an open state.

In modern conditions, public control should become an effective element of the functioning of civil society. Changes in its legal framework, which has not yet been fully mastered by public control entities, are also aimed at activating public control. The Revolution of Dignity has actualized the tendency of building the legal policy of the state, where public control is precisely the social and legal institution in which the greatest potential for dialogue between the authorities and society is concentrated.

The object of the study is the problem of public control as a category of science in public administration. The subject of the study is public control over the exercise of public authority in Ukraine.

The master's study analyzed the legal and regulatory support for the development of public control in Ukraine, outlined the prospects of public control in the formation and development of civil society, made a detailed analysis of the international experience of partnership between public organizations and public authorities, as well as worked out ways to improve the effectiveness of public control in Ukraine.

The findings state that public control is beneficial to both the public and public authorities. This makes the state more responsible for ensuring the operation of the law, respecting and protecting human rights and freedoms and, therefore, acting effectively for the common good.

Keywords: public control; public authority; civil society, public hearings.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ

1. Борисенко Н.О. Теоретичні основи проблематики громадського контролю у сфері здійснення публічної влади / Н.О. Борисенко// «Могилянські читання – 2019». Всеукраїнська науково-практична конференція. «Досвід та тенденції розвитку суспільства в Україні: глобальний, національний та регіональний аспекти»: тези. – Миколаїв : Вид-во ЧНУ імені Петра Могили, 2019. – С. 10-13